

KAZAK GENÇLERİNİN GÜNLÜK UYGULAMALARINDAKİ KARAR MESELESİ

Ramazan Sattarılı – Şınar Bayronkızı

Özet: Kazak ulusu, zihnî bağlamda bir dönüşüm geçirmektedir. Bu nedenle, özellikle gençlik açısından mevcut sosyal süreçlerin incelenmesi sosyal bilimlerin önemini göstermektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, 2012-2013 yılları arasında Kazak öğrencilerin günlük hayattaki seçimlerine ilişkin tercihlerini analiz etmektir.

Anahtar kelimeler: Kazak Gençliği, Sosyal Bilimler, Gündelik Hayat

THE DECISION ISSUE IN THE DAILY PRACTICE OF THE KAZAQ YOUTH

Ramazan Sattarılı – Şınar Bayronkızı

Abstract: The Kazakh nation is undergoing a transformation in the mental context. Therefore, the examination of current social processes, especially in terms of youth, shows the importance of social sciences. In this direction, the aim of the study is to analyze the preferences of Kazakh students regarding their choices in daily life between 2012 and 2013.

Keywords: Kazakh Youth, Social Sciences, Everyday Life

KAZAK GENÇLERİNİN GÜNLÜK UYGULAMALARINDAKİ KARAR MESELESİ

Ramazan Sattaruli*
Şınar Bayronkızı**

Zamanımızdaki çok ulusluluk şartlarında ayrı ulusların dillerinin kullanılması ve gelişmesinle, kültür ve halk el sanatlarının korunması ve gelişmesinle ilgili problemlere uygun çözüm bulmayı gerektiriyor. Maalesef kazak eğitim geleneklerinin çoğu gereksiz ve unutulmuş durumunda.

Sonuç olarak, kazak ulusunun zihniyeti önemli deformasyonlara uğramıştır. Gençlerin bir kısmında sosyal apati, seviyelendirilen etnik bilinç oluştu, bu da halkın ulusal kimliğini kaybetmesine yol açıyor [Zhakiyanov 2007, 74]. Bu nedenle gençlik ortamında sosyal süreçlerin özelliklerinin incelenmesi, Kazakistan'da sosyal bilimlerin önemli bir görevidir [Salikzhanov 2007, 35].

Bir kaç sene boyunca “Kazakistan'ın Kuzeydoğu bölgesinin gençliğinin sosyo-kültürel ortamının özellikleri. Pavlodar, Semey ve Ust-Kamenogorsk öğrencileri zaman ve kendileri hakkında” adı altında araştırma yaptık. Panel çalışması 2004-2008 ve 2012-2013 yıllarında üniversite öğrencileri arasındaki sosyal süreçleri belirlemek amacıyla yapıldı. Anket araştırması, farklı yıllarda 664 kadar katılıp, katılımcıların okuduğu bölüm, kurs ve eğitim dili dikkate alınarak yapıldı. Bu sunmuş olduğumuz makalede 2012-2013 yıllardaki soruşturma neticelerinin kazak öğrencilerinin günlük hayattaki seçiminle ilgili kısmını anlatmak istiyoruz.

Araştırma sürecinde çoğunlukla önemli konularda kazak gençlerinin yerine karan ailesi ya büyük akrabaları verdiği ortaya çıktı. Mesela, katılımcılardan erkeklerin 38%, kızların 84% anne veya babasının tavsiyesinle spor derslerini seçmiş. Bu konuda kendileri karar verenler ise kızların 12 %, erkeklerin 57 %.

Üniversite, bölüm ve meslek seçmeğimiz dönem hayat yolundaki en önemli ve sorumlu dönemdir. Çocukların hangi üniversiteye, hangi bölüme gideceğine zamanımızdaki kazak ailelerinde çoğunlukla anne ve babaları karar veriyor. Katılanların 56 % okuduğu üniversite ve bölümünü ailesinin seçtiğini idda ediyorlar. 25 % katılımcı mesleklerinle ilgili kararlarını büyük akrabalarının fikrine dayanarak aldığını söylerken, 16 % arkadaşlarına, 9 % tanıdıklarına danışmışlar. Katılanların sadece 19 % kendi gelecekleriyle ilgili kararı kendileri vermişler (şimdilik en yakın 3-4 yıl için).

Araştırma sürecindeki gözlemlerimize bakılırsa, 16-18 yaş arası katılımcılar büyüklerin hayat tecrübesine ve yetkisine güveniyorlar. Böyle bir davranış bir yandan mantıklı olsa da, öteki yandan gençlerde inisiyatifsizlik ve sorumsuzluk oluşma tehlikesi yaratıyor.

Modern ailenin faaliyetlerini organize etmenin ekonomik rollerinin tamamen öğrencilerin velilerine ait olduğuna inanmaktayız ve bu nedenle günlük meseleler ebeveynlerin görüş alanına girmekte ve yetişkinlerin rasyonalitesi açısından çözülmektedir. Meslektaşlarımız, modern kültürün birçok unsurunun eski nesil Kazakistan toplumu tara-

* Doç. Dr., L.N.Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, Nur-Sultan, Kazakistan.

** Filoloji Uzmanı, L.N.Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi Kazak Dili Bölümü, Nur-Sultan, Kazakistan.

ından yönetildiğini kabul ediyorlar. [Kaldıbayeva 2006, 47].

Katılımcıların yaklaşık üçte birinin dediğine göre, velileri eş seçme konusunda tavsiye-de bulunuyorlarmış. Önemli bir kriter olarak, katılımcıların cevaplarına göre, veliler çoğunlukla milliyet (55 %), coğrafya (doğduğu topraklar: 28 %), dil ve gelenekleri bilmesi (42 %), iş becerileri (35 %), insan nitelikleri (34 %), sosyal durumu (18 %), eğitim seviyesi (20 %) ve sağlık durumunu (11 %) seçiyorlar (Cevapların toplamı 100-den fazla olmasının sebebi katılımcıların 3 cevap seçme imkanı olmasıdır).

Bizim düşüncemize göre, çocukları için bir eş seçmenin kriterlerini belirlerken, çoğu ebeveyn damadı ya da gelini olacak insanın sağlığına dikkat etmemektedir (yukarda velilerin sadece % 11'ini müstakbel aile üyesinin sağlık durumu endişelendirdiğini yazmıştık). Ön hipoteze göre bu yanıt noktasını en talep edilen olacağını tahmin etmiştik, çünkü araştırmaya yapıldığı bölge, 15 yıl boyunca yer altı, 40 yıl boyunca yer üstü nükleer sınavlar yapıldığı eski Semiplatinsk nükleer test sitesinin yakınındadır. Fakat araştırma neticelerine bakılırsa nükleer sınavlar, onları görmüş insanların bile hafızasından silinmiş görünüyör.

Araştırma sonucunda velilerin bir kısmının eski gelenekleri takip ediyor, katılımcıların 9 % da “Atasturu” kazak geleneğine göre aileleri tarafından aile arkadaşlarının veya tanıdıklarının çocuklarıyla sözlendirilmiş. “Atasturu” - erkek ve kız çocuğunun çocuklar daha küçükken gelecekte evlendirmeye karar verip, anlaşma geleneğidir [*Açıklayıcı Sözlük*, 2008, 67]. Bu geleneklerin tarihsel kökenleri, Kazakların artık iyi komşuluk ilişkileri olan klan, kabile birliği ile gelecekteki pozitif ilişkileri programlamak istedikleri gerçeğiyle ilgilidir.

Zamanımızda ise, modern Kazaklar için, “Atasturu” geleneği, çocuklarının zorunlu evliliğinin amacı yerine, kendi aralarında bir dostluk ve saygı göstergesidir. Maalesef araştırmaya sorularına sonu evlilikle sonuçlanan Atasturu geleneği oranını ortaya çıkaracak sorular katılmadı. Günümüzde çok az sayıda ebeveynin gümrük bilgisine sahip olduğunu ve gelecekte niyetlerini gerçekleştirmek için hazır olmadığını düşünüyoruz. Çünkü çoğu katılımcılar özellikle aile kurma, eş seçme çok sorumlu ve özel karar olduğunu düşünüyor (89 % erkek, 72 % kız).

Araştırma sonuçlarını inceleyerek, arkadaş seçmede öğrencilerin kararını kendilerinin verdiği (71 % katılımcı), bilgisel kulüb, ortak konu kulüplerinde arkadaş edindiği (53 %) sonucuna vardık. Bu aktifleşme ve canlanmanın nedeni üniversite yıllarına denk gelen profesyonel sosyalleşme neticesinde öğrencinin anne-babasından uzaklaşıp, çoğu kararları kendi vermeye başlamasıdır. Bu nedenle, gördüğümüz gibi, gençlerin çoğu arkadaş çevrelerini kendileri seçmeye çalışıyorlar. Fakat bundan önce velilerin aldığı kararlarla yaşadığı için, onların etkisi uzun zaman kalkmayacaktır.

Öğrencilerin sadece bu konuda bağımsız girişimini görebildiğimize dikkat edilmelidir. Aynı zamanda, genç kazakların önemli bir kısmının, olgunlaşınca, kendi başlarına karar almaya başladıklarına inanmaktayız. Katılımcıların 41% ettiği itrafa göre, üniversite yıllarında çoğu konularda kendi tecrübe ve sezgisine güvenerek karar vermişler.

Sonuç olarak aşyadaki noktaları belirtmek istiyoruz.

Büyüklerin küçükler yerine karar verme tecrübesi, ki üniversite öğrencisi bizim araştırmamızda öyle sayılıyor, büyükler dururken, ailenin küçük üyelerinin kendi kararlarını almasına izin vermeyen kazak geleneklerini uygulama neticesinde oluşmuştur. Sadece karar almak değil, gençler yaşlılarının iznini almadan ne konuşabilirler, ne yetişkinlerin

sohbetine katılabilirler.

Günümüzde çoğu kazak ailelerin maddi ve ekonomik kaynakları velilerin, aile yüklerinin elindedir. O yüzden, öğrenciler, ekonomik bağımsızlığa ulaşmadan, parayla ilgili kararları kendileri alamıyorlar. Fakat öyle bir özgürlük fırsatı olduğunda (üniversiteden arkadaş çevresini seçmedeki gibi), gençler hemen kendi kararlarını alma potansiyelini kullanacaklarını tahmin ediyoruz.

Soruşturmaya katılanların bir kısmı velilerinin karar verirken Hz. Muhammed'in hadislerine ve Kur'ana dayandığını söylüyorlar. Görebildiğimiz gibi, eski nesil günlük yaşamda ulusal ilkelerle birlikte, aynı zamanda Müslüman dininin önermeleri tarafından yönlendirilmektedir. Gözlemlerimiz, nesiller arası etkileşim pratiğinde hem ulusal hem de İslami temyizlerin yaygın olduğunu göstermektedir.

Genel olarak, genç kazakların önemli bir kısmının, yalnızca ebeveyn bakımlarından kurtulduktan sonra kendi başlarına karar vermeye başladıklarına inanıyoruz. Üniversiteye girmeden önce ve üniversitedeki ilk yıllarında, özellikle yeni çalışma koşullarına uyum sürecinde, gençlerin bağımsızlık göstermeye hiç acele etmedikleri görülüyor. Gözlemlerimize göre, çok sayıda ebeveyn ilk sınıftaki öğrencilere ilk yıl boyunca tam anlamıyla eşlik ediyor.

Kaynaklar

- 1 **Zhakiyanov T.**, 2007, Kazakistan'da gençlik politikasının sosyal ve hukuki sorunları, "Sayasat-policy", № 8, s. 75.
- 2 **Salikzhanov R.S.**, 2007, Öğrencilerin yurtsever eğitimi: deneyim ve sorunlar, "Sayasat-policy", № 8, c. 36.
- 3 **Kaldybaeva T.Zh.**, 2006, Sosyoloji, Oskemen, 100 s.
- 4 Kazak dilinin açıklayıcı sözlüğü, 2008, Almatı, 968 s.